

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Martina Jakuba Bruse a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. V.**, zastoupen JUDr. Janem Klaiilem, advokátem, se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **Velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha 6, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 7. 2019, č. j. MO 205173/2019-3031, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 7. 2021, č. j. 62 Ad 16/2019 - 76,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 25. 8. 2008 „*Žádost o náhradu škody na ušlé mzdě*“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (Search and Rescue – služba pátrání a záchrany) od roku 1998 do data podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada, ačkoli z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat včetně všech případných příplatků.

[2] Po několika zamítavých rozhodnutích, která byla zrušena, Velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Olavou, (dále jen „služební orgán prvního stupně“) rozhodnutím ze dne 29. 3. 2017, č. j. MO 62806/2017-2427, žalobci zčásti vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši 120 681 Kč; ve zbylém rozsahu žádost jako nedůvodnou zamítl. Nároky za období do 25. 8. 2005 označil za promlčené. Citované rozhodnutí ze dne 29. 3. 2017 žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 11. 2017, č. j. MO 232399/2017-3031, zrušil a věc vrátil k novému projednání.

[3] Služební orgán prvního stupně poté rozhodnutím ze dne 21. 1. 2019, č. j. MO 24560/2019-2427, žádosti žalobce částečně vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši 140 975 Kč společně s úrokem z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl a nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005 shledal promlčenými. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 11. 7. 2019, č. j. MO 205173/2019-3031, (dále jen „napadené rozhodnutí“) zamítl a rozhodnutí služebního orgánu prvního stupně potvrdil.

[4] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 1. 7. 2021, č. j. 62 Ad 16/2019 - 76, (dále jen „napadený rozsudek“) napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] V odůvodnění krajský soud uvedl, že podle služebních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na příslušný kalendářní rok ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů ani z dalších dokumentů založených ve spisu však není zřejmé, zda byly žalobci služební pohotovosti v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány rozkazy písemnými, či ústními. Nařízení pohotovosti v těchto letech nebylo podle krajského soudu prokázáno. Krajský soud však shledal, že organizace směn byla v letech 2005 až 2008 totožná (o tom nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na službu (od 7:00 do 19:00 hodin) a na pohotovost (od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne).

[6] Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky důležitého zájmu služby, která je pro nařízení služební pohotovosti vyžadována [srov. § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, (dále jen „zákon o vojácích z povolání“)]. Podle krajského soudu nebyla podmínka důležitého zájmu služby splněna, služební pohotovost tak byla žalobci v roce 2007 nařizována v rozporu se zákonem. To však samo o sobě neznamená, že žalobci byla fakticky nařízena služba, a nikoli pohotovost.

[7] Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby, či „pouze“ odměna za služební pohotovost, bylo nutné postavit najisto, zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby. Podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že v době služební pohotovosti vojáci většinu času nečinili nic, určitá činnost jim však nařízena byla. Krajský soud proto

pokračování

uzavřel, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci stejné činnosti jako v době služby. Shoda podle krajského soudu nepanovala ani v tom, zda v době služební pohotovosti probíhala letová příprava stejným způsobem jako v době služby. Služební orgány dostatečně nevyhodnotily všechny svědecké výpovědi a nevysvětlily, jaký byl průběh služby a pohotovosti co do obsahu těchto režimů. Není přitom rozhodné, že v době označené jako pohotovost byla konkrétní vykonaná činnost proplácena. Ani za této situace totiž není vyloučeno, že režim v době pohotovosti byl totožný jako v době výkonu služby. Obdobně služební orgány nevysvětlily obsahové rozdíly mezi službami LZS a SAR, ani proč služební orgán prvního stupně ve výroku svého rozhodnutí uvedl, že žalobce byl určován jen do služeb SAR.

[8] Žalobní námitce, podle které služební orgány vznesly námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, krajský soud nepřisvědčil. Vyslovil, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včas bránil. Promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Z podání žalobce nic takového neplyne a ani krajský soud neshledal, že by žalobci v uplatnění jeho práva bránily závažné skutečnosti. K žalobní námitce, že služební orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování žalobcovy žádosti i na období let 2008 až 2012, krajský soud uvedl, že ze správního spisu nejsou patrné relevantní skutečnosti, které by nasvědčovaly žalobnímu tvrzení o uplatnění rozšíření návrhu.

[9] Krajský soud žalovanému uložil, aby doplnil spisový materiál a zdůvodnil, proč se jím odkazované dokumenty o nařízení služební pohotovosti pro roky 2005, 2006 a 2008 vztahují na žalobce v rámci jeho zařazení. Dále žalovanému uložil vysvětlit, jak v případě žalobce probíhala služba a jak se lišila doba, na kterou mu byla nařizována pohotovost, od běžné služby, a to i s ohledem na prováděnou předletovou a obdobnou přípravu, a aby v tomto směru odstranil i rozpory plynoucí ze svědeckých výpovědí. Konečně pak požadoval, aby žalovaný za součinnosti se žalobcem postavil na jisto, zda žalobce v roce 2011 skutečně zaslal žádost o doplacení dlužné částky za následující období a jakého období se takové rozšíření nároku týkalo, případně, aby se vyjádřil k žalobcem zmiňované ztrátě těchto listin služebními orgány.

II.

Kasační stížnost a vyjádření žalobce

[10] Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“).

[11] Stěžovatel namítal, že krajský soud nesprávně posoudil otázku oprávněnosti žalobcova požadavku na dodatečné vyplacení platu za výkon služby LZS a SAR v období let 2005 až 2008. Konstrukci, na níž žalobce založil své námitky, tj. že mu byla služební pohotovost nařízena v rozporu se zákonem, resp. při absenci důležitého zájmu služby, označil za nesprávnou. Podle stěžovatele bylo rozhodné pouze to, zda žalobce v dotčeném

období, za něž požaduje plat, skutečně plnil služební úkoly. Stěžovatel zdůraznil, že žalobce nijak neprokázal, že by plnil služební úkoly po celých 24 hodin.

[12] K výtce krajského soudu, že ze spisového materiálu není zřejmé, na základě jakých skutečností byla žalobci služební pohotovost nařízena v letech 2005, 2006 a 2008, stěžovatel odkázal na výpovědi svědků Ing. P., Ing. H. a Ing. B. a na organizační dokumenty [Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17. 1. 2006 (dále jen „Směrnice LZS/SAR“), Organizační rozkazy č. 1/2008 a č. 200/2008 a denní rozkazy].

[13] Podle stěžovatele si žalobce byl nepochybně vědom toho, že směny LZS a SAR vykonával v režimu 12 hodin služby a 12 hodin služební pohotovosti, neboť tyto údaje sám zaznamenával do své měsíční docházky, kterou stvrdil svým podpisem. Případná nahodilá činnost v průběhu služební pohotovosti sloužila jako závazný podklad k vyplacení platu. Uvedené skutečnosti podle stěžovatele vyplývají ze svědeckých výpovědí. Dále odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, podle kterého i v případě nezákonně nařízené pohotovosti je pro případné vyplacení platu rozhodné, zda dotýčný v průběhu pohotovosti vykonával službu.

[14] Stěžovatel se neztotožnil se závěrem krajského soudu, že není zjevná odlišnost mezi činnostmi vykonávanými v rámci služby a v rámci pohotovosti. Ze svědeckých výpovědí naopak vyplývá, že žalobce plnil běžné služební úkoly pouze v době výkonu služby a v době pohotovosti byl toliko připraven ke vzletu v případě aktivace. Skutečnost, že v době služební pohotovosti plnil též jiné úkoly na rozkaz nadřízeného (a tyto mu byly započítány jako výkon služby), není *a priori* v rozporu s institutem služební pohotovosti, jehož podstatou je přítomnost vojáka na pracovišti a připravenost plnit služební úkoly. Pokud přitom svědci hovořili o předletové či poletové přípravě v době pohotovosti, jednalo se o let v případě aktivace a s tím související přípravu. Stěžovatel zdůraznil, že žalobce je vojákem z povolání, který má být v době služební pohotovosti připraven plnit jakýkoli úkol.

[15] K otázce odlišného posouzení promlčení žalobcova nároku stěžovatel uvedl, že promlčení posoudil shodně jako služební orgán prvního stupně. Pouze upřesnil odůvodnění ve vztahu k poslednímu z dílčích promlčených nároků.

[16] Stěžovatel odmítl požadavek krajského soudu, aby doplnil spisový materiál. Ten podle stěžovatele obsahuje veškeré relevantní podklady. Chybějící organizační rozkazy za roky 2005 a 2006 byly nahrazeny svědeckými výpověďmi. Stěžovatel shrnul, že zjistil skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a další doplnění dokazování by nebylo účelné. Žalobce podle stěžovatele nepředložil žádný důkaz, který by prokazoval oprávněnost jeho nároku.

[17] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

pokračování

[18] Nejvyšší správní soud po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu a z důvodů, které stěžovatel uplatnil. Zabýval se přitom i otázkou, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by byl povinen přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Takové vady neshledal.

[19] Kasační stížnost není důvodná.

[20] Podstatou nyní řešené věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 minimálně do roku 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související posouzení oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb, zde konkrétně žalobce. Nejvyšší správní soud předesílá, že žalobce je jedním z několika desítek vojáků sloužících v daném období u označené letky, kteří se domáhali doplacení ušlého platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či SAR. O kasačních stížnostech podaných v řadě těchto více či méně obdobných věcí již Nejvyšší správní soud rozhodl, mimo jiné rozsudky ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, publ. pod č. 4303/2022 Sb. NSS, ze dne 12. 1. 2022, č. j. 2 As 212/2021 - 34, ze dne 25. 7. 2022, č. j. 5 As 302/2021 - 28, ze dne 25. 8. 2022, č. j. 6 As 361/2021 - 35, nebo ze dne 26. 10. 2022, č. j. 3 As 248/2021 - 45, (rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud neshledal žádný důvod se od závěrů vyslovených v těchto rozsudcích jakkoli odchýlit.

[21] V nyní řešené věci není sporu o tom, že žalobce byl jako voják 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních zařazován do služeb LZS či SAR. Služby vykonávané žalobcem byly stanoveny v režimu 12 hodin „standardní“ služby (od 7:00 do 19:00 hodin), na niž bezprostředně navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda na tom, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[22] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že „[v]yžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovi služební pohotovost.“ Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí „rozumí přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby.“

[23] Krajský soud vycházel v napadeném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti žalobcova nároku na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[24] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud. Otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, se Nejvyšší správní soud bude zabývat jen ve vztahu k období let 2005 až 2008. Nároky za dřívější období označily služební orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany služebních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka (vyjma určitého vysvětlení k období července 2005), Nejvyšší správní soud bude v nyní řešené věci z uvedených závěrů krajského soudu vycházet. V řízení o kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[25] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jí (pro období let 2005, 2006 a 2008) velmi podrobně zabýval v odstavcích [13] až [29] napadeného rozsudku. Dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že konkrétně žalobci byla nařízena služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost konkrétně ve vztahu k žalobci dokládaly). Formálně byla žalobci služební pohotovost nařízena podle názoru krajského soudu pouze v roce 2007.

[26] K otázce formálního aspektu nařízení služební pohotovosti Nejvyšší správní soud uvádí, že správní spis obsahuje pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spise) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu ke členění služeb LZS a SAR, k režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne je označena jako „*pohotovost na pracovišti*“. V příloze je dále uvedeno, že „[v]elitel 233. vtl zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl a náčelník skupiny záchranné a výsadekové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“.

[27] Ze žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), tj. ani z rozkazu z roku 2007, však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.

[28] Lze proto konstatovat, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spisu zcela chybějí. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem i s krajským soudem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákovi – zde k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet

pokračování

pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát.

[29] K argumentaci stěžovatele, že k nařízení pohotovosti došlo organizačními rozkazy ve spojení s denními rozkazy, Nejvyšší správní soud uvádí, že správní spis obsahuje pouze několik týdenních (či denních, jak je označuje stěžovatel) rozkazů obsahujících rozpis směn LZS a SAR na jednotlivé dny se jmény vojáků zařazených do služby (například rozkazy ze dne 29. 8. 2005, 6. 2. 2006, 22. 1. 2007 či 10. 3. 2008). Ze zmíněných rozkazů nicméně nevyplývá, že by měla být část směny vykonávána v režimu služební pohotovosti, ale naopak se jeví tak, že celých 24 hodin představuje „standardní“ výkon služby. Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další dokumenty, na které odkazuje stěžovatel, jako je například Směrnice LZS/SAR, protože ani v nich není služební pohotovost nařízena konkrétním osobám.

[30] Absence části písemných podkladů si je ostatně vědom i stěžovatel. V této souvislosti odkazoval na obsah svědeckých výpovědí, které jsou podle jeho mínění způsobilé chybějící písemnosti nahradit. Stěžovatel zejména tvrdil, že výpovědi prokazují existenci organizačních rozkazů z let 2005 a 2006 a že denní rozkazy ohledně určení vojáků do služební pohotovosti byly vydávány ústně. Pokud se jedná o organizační rozkazy, Nejvyšší správní soud již shora osvětlil, že ty samy o sobě představují pouze obecný rámec pro případné nařizování pohotovostí, nejde však o podklady, na jejichž základě by byla jakémukoli konkrétnímu vojáku nařízena pohotovost. K otázce vydávání denních rozkazů ústní formou pak vykazují svědecké výpovědi značné rozpory. Ačkoli někteří ze svědků vydávání ústních rozkazů potvrdili (zejména Ing. J.), jiní dotazovaní uvedený postup striktně odmítli. Kupříkladu Ing. P. uvedl, že vojáky vždy určoval do služby na celých 24 hodin a vydávání ústních rozkazů výslovně popřel. Rozdělení služby na „režim 12/12“ označil za veskrze formální. S ohledem na nejednotně vyznívající svědecké výpovědi proto nelze učinit závěr, že by z nich vyplývalo nařizování služební pohotovosti (tím méně pak konkrétně ve vztahu k žalobci). Nejvyšší správní soud pro úplnost poznamenává, že podobně jako žalobce považuje za nelogické, aby velitel vydával písemné rozkazy, jimiž určil jednotlivé vojáky do 24hodinové služby, a vedle toho následně týmž vojákům ústně nařizoval, že na dobu od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne mají být připraveni pouze v režimu služební pohotovosti. Obdobné stanovisko již Nejvyšší správní soud k daným důkazům zaujal mj. ve všech rozsudcích zmiňovaných v odstavci [20] tohoto rozsudku.

[31] Nejvyšší správní soud pro úplnost dodává, že si je v otázce, zda byla žalobci v roce 2007 formálně nařízena služební pohotovost, vědom rozdílných závěrů, ke kterým dospěl v rozsudku ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021 - 34 (odstavce [27] až [30]), nebo v rozsudku ze dne 31. 1. 2022, č. j. 4 As 414/2021 - 51 (odstavce [30] až [33]). Jelikož však v těchto rozsudcích nebylo blíže vysvětleno, z jakého důvodu rozhodující senáty považovaly služební pohotovost v roce 2007 za formálně nařízenou, respektive nebylo zdůvodněno, proč se odchýlily od (dřívějších) závěrů vyjádřených v rozsudcích uvedených v odstavci [20] tohoto rozsudku, a protože současně není možné vyloučit, že v těchto věcech mohly být ve správním spisu založeny i listiny takový závěr (ve vztahu k jiným žalobcům) podporující, není nutné se k těmto rozdílným závěrům vyjadřovat.

[32] Podklady shromážděné služebními orgány v nyní řešené věci tedy neskytají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR (LZS) v době od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele, že krajský soud posoudil otázku nařízení služební pohotovosti chybně, je proto nedůvodná.

[33] Pro úplnost Nejvyšší správní soud doplňuje, že ačkoli stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, koho tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení opatřit důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností lze uzavřít, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR nařízena. Ostatně stěžovatel v této souvislosti zjevně ani žádnými dalšími důkazy nedisponuje, neboť i v kasační stížnosti dává najevo, že předložené podklady jsou dostačující a není mu zřejmé, jaké další důkazy by měl obstarat.

[34] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky, spočívající v neexistenci prokazatelných rozkazů o nařízení služební pohotovosti žalobci, ještě samy o sobě nutně nesvědčí o oprávněnosti jeho nároku. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat, z obsahu správního spisu a ostatně i ze samotné žaloby je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[35] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak nutné posoudit i v kontextu výše uvedené skutečnosti, že ačkoli služební pohotovost nebyla z formálního hlediska nařízena řádně, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny za pohotovost než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7:00 do 19:00 hodin). Pokud by tedy existoval *důležitý zájem služby* pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být uplatňovaný nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[36] Nejvyšší správní soud se proto dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, již je existence *důležitého zájmu služby*. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (srov. odstavce [30] až [32] napadeného rozsudku), přičemž shledal, že důležitý zájem služby v roce 2007 nebyl dán. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Nejvyšší správní soud však považuje ve světle další kasační argumentace za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

pokračování

[37] Jak již správně vyslovil krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoli z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé). Lze ji užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoli k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, publ. pod č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní řešené věci (srov. např. výpovědi Ing. P. či Ing. H.).

[38] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Z toho je zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Lze proto uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[39] Pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce je však třeba zodpovědět také otázku, jaká byla faktická náplň činnosti vojáků v době od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Na tento materiální aspekt věci klade důraz i stěžovatel, který má za to, že žalobce v tomto ohledu neunesl důkazní břemeno.

[40] Krajský soud vycházel při zodpovězení uvedené otázky částečně z organizačních dokumentů založených ve spisu, především však z obsahu svědeckých výpovědí, které podrobně zrekapituloval (srov. zejména odstavce [38] až [46] napadeného rozsudku). Uzavřel přitom, že jakkoli nejsou svědecké výpovědi zcela jednotné, lze z nich dovodit, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti, které vykonávali v době výkonu služby. Nejasnosti však panovaly ohledně toho, jak probíhala letová a obdobná příprava. Proto krajský soud stěžovateli uložil, aby se touto otázkou zabýval. Ke posledně zmiňovanému závěru má však Nejvyšší správní soud výhrady.

[41] Především není zřejmé, z jakého důvodu klade krajský soud zvýšený důraz na to, aby stěžovatel objasnil, jakým způsobem probíhala letová příprava. Podle Nejvyššího správního soudu se jedná o otázku podružnou, neboť již na základě dosud shromážděných podkladů je patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[42] Pokud jde o svědecké výpovědi, je pravdou, že nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci totiž uváděli, že mezi dobou výkonu služby a dobou služební pohotovosti nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (srov. výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá, že určitou činnost vojáci vykonávali i v době od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne, ať se již jednalo o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou

a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[43] Podle Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (či přesněji v době od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (například jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě opakovaně zmiňovaných organizačních rozkazů).

[44] Nejvyšší správní soud tak nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu, či jako důsledek dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Nelze jistě vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat odpočinku. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo musel být stále připraven vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako tomu bylo v době od 7:00 do 19:00 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoli denní dobu pak pro vrtulník SAR.

[45] Ačkoli správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, vyplývá z něj přinejmenším tolik, že zásadním aspektem fungování letky je neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7:00 do 19:00 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku, či nikoli. Stěžovatel přitom nepředstřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19:00 do 7:00 hodin následujícího dne nahlíženo jinak. Sám stěžovatel uvedl, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity), a v kasační stížnosti dokonce připustil, že jim byly nařizovány i jiné činnosti. Tyto skutečnosti ve svém souhrnu svědčí závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[46] Nejvyšší správní soud obdobně jako v rozsudcích zmiňovaných v odstavci [20] tohoto rozsudku uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR (LZS),

pokračování

nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě Nejvyšší správní soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (tj. i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

[47] Stěžovatelovu argumentaci, že promlčení žalobcova nároku posoudil shodně jako služební orgán prvního stupně a pouze upřesnil odůvodnění ve vztahu k poslednímu z dílčích promlčených nároků, Nejvyšší správní soud nepovažuje za přípustnou kasační námitku. Krajský soud totiž stěžovateli ve vztahu k promlčení nic nevytkl, zmíněná argumentace se tak míjí s rozhodovacími důvody krajského soudu a není ani zřejmé, s jakým závěrem krajského soudu stěžovatel nesouhlasí.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[48] Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[49] Přestože Nejvyšší správní soud souhlasí se závěrem krajského soudu, že napadené rozhodnutí stěžovatele z hlediska zákona neobstojí (a byl tedy dán důvod pro jeho zrušení), byl nucen část argumentace krajského soudu korigovat. Ze shromážděných podkladů podle názoru Nejvyššího správního soudu plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu. V tomto směru Nejvyšší správní soud korigoval úvahy krajského soudu, který stěžovateli uložil doplnit další podklady a odstranit existující rozpory v dosavadních skutkových zjištěních (zejména svědeckých výpovědích). To již Nejvyšší správní soud nepovažuje za potřebné z důvodů shora vyslovených.

[50] Při novém posouzení věci je stěžovatel vázán jak závěry krajského soudu (v tom rozsahu, v němž je Nejvyšší správní soud aproboval nebo zůstaly tímto rozsudkem nedotčeny), tak závěry uvedenými v tomto rozsudku. Stěžovatel tak především musí vycházet z názoru vysloveného Nejvyšším správním soudem, že nárok žalobce na doplacení ušlého platu za dobu, kdy mu měla být nařízena služební pohotovost v letech 2005 (počínaje srpnem) až 2008 (včetně případných dalších příplatků), je důvodný. Je na stěžovateli, aby poté určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše tohoto nároku.

[51] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení ze zákona. Žalobce byl ve věci úspěšný, v souvislosti s řízením o kasační stížnosti mu však žádné prokazatelné náklady nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že ani jednomu z účastníků nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2023

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu